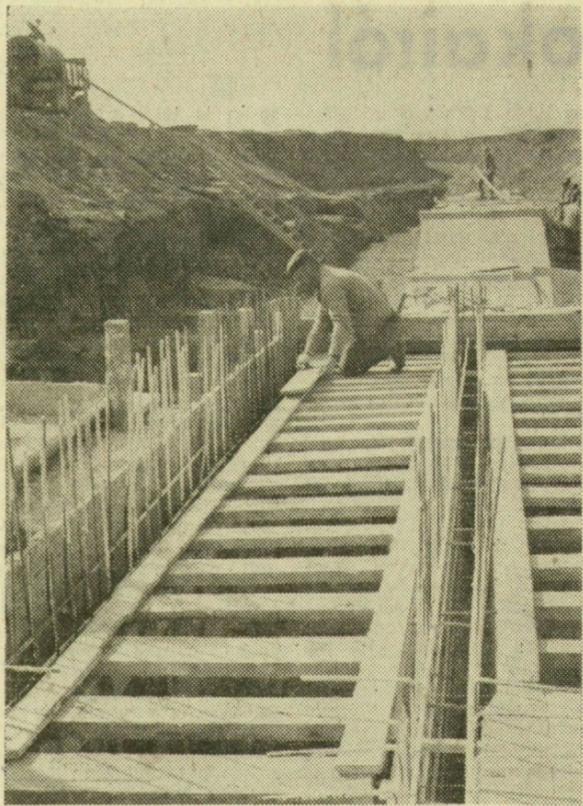

Milliárdok — öntözésre

Az országosan kiemelt beruházások egyike, a kiskörei vízlepcső- és öntözőrendszer II. építési üteme, amely az Alföld vízszegény területein teszi lehetővé az öntözést. A Budapesti Vízügyi Építő Vállalat Körös vidéki főépítészvezetőjének munkája nyomán 1975-re öt és fél ezer hektár föld válik öntözhetővé. A távlati célkitűzések szerint pedig — a következő évtizedben — már 250—300 ezer hektár föld öntözését oldják meg. A munkálatok több milliárd forint beruházást igényelnek. Képviselet: Épül a csocsányéri bűjtató. Itt a nagykovácsok csatorna alatt vezetik el az egyik öntözőcsatornát.

Új gyár

Elkészült a Bakony Művek új tapolcai gyára, amelyben személygépkocsi-alkatrészek gyártását kezdik meg. Ablaktörő karokat és lapátokat készítenek. Zsiguli, majd később a Polski-FIAT gépkocsikhoz.

A Legfelsőbb Bíróság elnöke Szegeden

Tegnap a József Attila Tudományegyetem állam- és jogtudományi kara büntetőjogi tanszékének meghívására Szegedre érkezett dr. Szakács Ödön, a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának elnöke, dr. Vágó Tibor legfelsőbb bírósági tanácsvezető bíró, a Legfelsőbb Bíróság pártszervezetének titkára és dr. Halász Sándor, legfelsőbb bírósági tanácsvezető bíró.

A délelőtti órákban dr. Szakács Ödön „A Legfelsőbb Bíróság szervezete, szerepe, elvi irányító tevékenysége” címmel tartott előadást az egyetemen, délután pedig a büntetőjogi tanszék oktatóival kerekasztal-beszélgetés keretében vitatták meg a büntetőjog-alkalmazás időszaki problémáit.

Demokrácia az üzembén

Megkérdeztem több üzemi munkást, hogy mit értenek legjobban a munkahelyén. Mindannyian felsorolással válaszoltak, de az első helyen szinte kivétel nélkül azt emlegették, hogy elégedettek a légkörrel, munkatársaikkal és közvetlen vezetőik emberségével. Inkább elviselhetőnek tartanák a gyengébb technikai színvonalat, a mostohább tárgyi feltételeket, mint a lelket mérgező, idegeket borzoló hangulati körülményeket. A válaszok valahogy így hangzottak: Inkább keresek egy százszal kevesebbet, de érzem jól magam. Olyan rendesek a társaim, nem volna szívem odébb állni. Megszoktam, szeretem az üzemet. Mindenben segítenek. Lehet szót érteni az üzemből. Még a gyerek elhelyezésében is támogatnak. Mint egy megértő családi közösség, olyan a mi kollektívánk. Összekocanások is adódnak, de melyik helyen nincs? — és minden további megjegyzés ehhez hasonló volt, vagy ilyesfélét kívánt kifejezni.

Tovább mentünk a beszélgetések során, s arra a kérdésre, hogy van-e, érvényesül-e a demokrácia munkahelyükön, kicsit vártak a válaszadással. S talán az ember találta el legérzékenyebben a lényegét, aki azt mondta, hogy „magunk között van, de ha hivatalosan jövőnk össze, vagy gyűlésezünk, akkor nincs”. Érdekes és elgondolkodtató ez a vélemény, amelyet akár általánosítani is lehet, mert jól kifejezi a gyakorlati életben tapasztalható valóságot. Egymás között, a brigád „kötelékében” szokimondóbbak, de ha a nagyobb közösség előtt, pláne ott, ahol a gyár vezetői is jelen vannak, el kellene mondani álláspontjukat a beosztott dolgozóknak, akkor csendesebbeké válnak, félszik magukat, sőt másképpen fogalmaznak, esetleg nem is szólnak. Az indoklás általában ilyen: Mit kockáztassak, csak kirúgnak rám. Annak is én iszom meg a levét. Azt fogják mondani, hogy izgága vagyok. Nem értek hozzá, csak a levegőbe beszélek. Ne szólj szám, nem fáj fejem. Hallgatni arany... — azt hiszem, ismertek ezek a laposnak tűnő és könnyen áttörhető védőpajzsok.

De legyünk igazságosak, és ne csupán a beosztott dolgozók oldaláról közelítsük meg az üzemi demokráciát, annak megnyilvánulási lehetőségeit. Mit mond és hogyan látja a gazdasági vezető? Ha az ember csak a szük kérést adja elő, a válasz határozott és pontos. Az üzem életében a demokrácia elengedhetetlen, hozzátartozik a jó vezetési módszerekhez is. Csak akkor kerül elő a „de” szócska, amikor mélyben kapirgáljuk a lényegét. Vannak vezetők, akik arra panaszkodnak, hogy a dolgozók bevonása az irányításba nagy energiát igényel, s a ráfordítás nincs arányban a visszatérüléssel. Van olyan vezető, aki kategorikusabban: egyszemélyi felelősség van, nincs szükség szavazásra a gazdasági kérdésekben. Az ilyen álláspontokat aligha lehetne annyival elintézni, hogy van benne valami, vagy csak fél-igazság. Egyáltalán nem fogadható el, mert elmaradottságot jelez a szemléletben, hibás teóriát képvisel.

Rossz útra téved az, aki az előbbi tételt azzal próbálna menteni, hogy a termelési, technikai vagy technológiai törvényszerűségekből nem lehet demokratikus alapon elhatározásokra jutni. Az igaz, hogy nem képezhetjük vita tárgyat, és ostobaság is lenne, ha azon kezdenénk el vitatkozni, hogy egy tartószerkezet felépítésénél egy tonna, vagy öt tonna betont használjanak-e fel, amikor annak meghatározott statikai törvényei vannak. De azon sokáig lehet meditatálni, hogy vasból, fából, betonból, esetleg másfajta anyagból szerkesztjük-e meg a tartót, melyik milyen tulajdonságokkal rendelkezik, mennyibe kerül, és így tovább. Az előkészítésnél van óriási jelentősége a demokratizmusnak, az alternatívák kidolgozása lehetőségeinek, amelyek során megteremtődhet a választási lehetőség. Valószínű, hogy az egyszerű munkás

részleteket nem ismerheti, mert az külön szakképzettséget, gyakran egyetemi végzettséget követelne, de a végeredményhez hozzá tud szólni, olykor megszívlelendő javaslatokkal is szolgál.

De térjünk vissza a kiindulási pont-hoz, az üzemi demokrácia megvalósításának, további kiterjesztésének lehetőségeire. Azt mondják sokan, hogy mostanában divatba jött az üzemi demokrácia, úgy mint a népesedéspolitikai koncepció, vagy az ifjúságvédelem. Ez került a napirendre, hát mindent bele, írjunk róla, szónokoljunk, magyarázzunk, majd jön egy másik fontosabb téma, és továbbléphetünk rajta, kipipálhatjuk munkaterveinkből. Erzik ugye, mennyire nem értik a demokráciát azok, akik így vélekednek? A demokrácia nem valami „határidős” dolog, amely egy időpontban elkészül, és akkor elvetették a gondját. Nem hátrahagyja, be lehet költözni az új lakásba, tető került a fejünk fölé, megoldottuk a problémát.

Ne válasszuk el az üzemi demokráciát a demokrácia általánosságától. Végeredményben itt emberi viszonyokról van szó, magatartásról, egy új rend új alap-ponásairól, a szocialista demokráciáról, amelynek nem különálló része az üzemből megvalósuló demokrácia. Ez igen lényeges, s nem is utolsó szempont. De mivel a demokráciában az emberi tényezők a perdöntőek, az emberi tényezők szerepe, jelentősége máshol nem is nyilvánulhat meg jobban, mint éppen a munkahelyen. Az emberi kiteljesedés egyik legfontosabb mozgásterét a munkahely, ahol kétféleképpen is előtérbe kerül az egyén: mivel tulajdonos, a jogait őt gyakorolhatja, de mivel munkavállaló is egyben, ott kell teljesítenie a kötelezettségeit. Sokáig és egyre mélyebben elkalandozhatnánk a demokrácia kérdéseiben, de maradjunk még egy kicsit az üzemi demokrácia közel-fogható oldalainál. Kérdezzünk csak rá a lényegre: Kell-e igazából a vezetésnek, kell-e a beosztott munkásoknak az üzemi demokrácia? Ne hamarkodjunk el a választ.

Nemrégiben egy felmerült bönégyszegtem, amelyet a Munkaügyi Minisztérium és a SZOT szakemberei állítottak össze. Tizenháromezer embert kérdeztek ki az üzemi demokráciával kapcsolatban. Általános megállapítás az volt, hogy a dolgozók igénylik a bebeszélés lehetőségét, gyakorolni óhajtnak tulajdonosi jogaikat. A vezetők többsége is igényli a dolgozókkal való konzultációt, mielőtt a döntéseket meghozná. Csak ott van a bibi, hogy a dolgozók nagyobb része azért nem képes alkotó módon bebeszélő az üzemi életbe, mert nem ismeri a vállalat egészét érintő ügyeket. A megkérdezett embereknek csak 18 százaléka állította azt, hogy a vállalat ügyeit megfelelően ismeri, 24 százalékuk csak a szűkebb üzemből dolgozóival volt tisztában, 54 százalékuk a saját munkaterületét ismertte, míg az adat-szolgáltatóknak nyolc százaléka a saját feladataival sem volt egészen ismerős. Könnyen levonható e tényekből a tanulság: a gazdasági vezetőknek gyakrabban és közelebbről kell informálniuk a vállalat minden dolgozóját, csak ily módon várható el a véleményalkotás.

S végezetül két dolgot említenék: a formát és a közlendőket. Az üzemi demokrácia megnyilvánulásának legjobb formájává a termelési tanácskozások és a brigádtervezések bizonyultak. Csak nem szabad a közlendőknél összetéveszteni a formákat. A termelési tanácskozások a legalkalmasabbak arra, hogy azokon a fórumokon a vállalat egészét, a gazdálkodás főbb vonásait mondják el a dolgozóknak, a legközelebbi nyelven. Ne „brillirozzanak” a szakmai zsargon szavaival, kifejezéseivel, hanem mondják meg magyarul, mit is akarnak valójában. A részletek elemzésére viszont igen bevált fórum lett a szocialista brigádok értekezlete, ahol mindig érthetően fogalmaznak, és a szó zsilipei is megnyílnak.

Gazdag István

Áldozat vagy költsékezés

Pénz, aminek nincs köze a tanulásához

„Megyek az utcán, hallom mögöttem: nem szeretek találkozni a ruhadarabjaimmal, másokon. Nézek hátra, 15 év körüli csitri, ugyanolyan télikabátban, mint az enyém. A 16-os bakfis méretű ruhákat mintha rám szabták volna, pénzem sincs méret utáni varratásra. Tűrhetem a parádézó tizenévesek megjegyzéseit. És nem tudunk mit tenni, a szülei kincseket is rájuk költenek.”

Fiatal tanárnő fakadt ki imígyen. De panaszkodnak a kevésbé tehetséges szülők is, akik nem engedhetik meg maguknak nemcsak a gyerekek legújabb divat szerinti öltöztetését, de azt sem, hogy különórákra, egyetemi felvételi előtti korrepetálásokra költsenek, kirándulásra, mozira, hangversenybérletre adják a pénzt — valahányszor csak kéri iskoláskorú lányuk vagy fiuk.

Pedig kéri, hol erre, hol arra, mert „a Pista meg az Ági már befizette”, „a tanárnő mondta, hogy kell” stb. Ezer a gyerek indoka, találatos lesz és erőszköz, mint a végrehajtó, ha úgy érzi, elmaradna a többitől, akiknek nem gond a pénz. A szülők meg sopánkodnak, aztán beszélnek — általában nem hivatalos fórumon, csak úgy, csevegés közben, egymást belehajtva a vádaskodásba —, hogy milyen drága a taníttatás, folyton szedik a pénzt arra is, aminek nincs sok köze a tanulásához. Olyan dolgok ezek, amelyekről mindenki tudja, hogy léteznek, amelyekről szólna mondanivalónk elé biggyesztjük a felelősséghárító szócskát: „beszélük”. A NEB-vizsgálat azért is de amelyekről ösztönösen nyíltan illetékes emberek és fórumok előtt nem szívesen nyilatkozik senki.

pedig nem jó sem az iskoláknak, a gyerekeknek, sem a szülőknek, senkinek. Nemrégiben népi ellenőrök próbálták „tisztába tenni” az iskolai pénzgazdálkodás egyik kényes — mert nehezen áttekinthető — részét. Azt vizsgálták Csongrád megye kijelölt iskoláiban, honnan származnak a szülői munkaközösségek rendelkezésére álló összegek, és hogyan gazdálkodnak a szülők ezekkel. (A vizsgálatról az elkészült jelentés alapján la. punkban már beszámoltunk.) A pénzforrásokkal nem volt baj, a kisebb-nagyobb összegek általában műsoros esték, karneválók bevételeiből származtak, tehát szabályos, a rendelkezések megfelelő módon kerültek a szülői munkaközösségek pénztárába.

Mi a baj mégis? Csak kevés iskolában gazdálkodtak szabályosan a pénzekkel. Szeged és a járásak vizsgált iskolái közül csak a csengeleiben és a Béke utcai iskolában tudták bemutatni, hogy a bevételeket és a kiadásokat szabályosan bizonylatolták, adminisztrálták stb. Így aztán megint nem sikerülhetett megnyugtatóan tisztázni, mennyi pénz fordul meg az iskolákban és honnan kerül oda. Olyan pénz, amelyet nem kifejezetten oktatási célokra használnak fel. A vizsgálat során megkérdezték a tanítókat, folyton szedik a pénzt arra is, aminek nincs sok köze a tanulásához. Olyan dolgok ezek, amelyekről mindenki tudja, hogy léteznek, amelyekről szólna mondanivalónk elé biggyesztjük a felelősséghárító szócskát: „beszélük”. A NEB-vizsgálat azért is de amelyekről ösztönösen nyíltan illetékes emberek és fórumok előtt nem szívesen nyilatkozik senki.

együttal szélesebb, társadalmi problémákra világítanak. Bár a szülők — valljuk be — hajlamosak a pedagógusokat vádolni akár „pénzszedéssel”, nyugodtan mondhatjuk: ezt általában indokolatlanul teszik. (A pedagógusok erkölcsi érzékén kívül szigorú rendelkezés is tiltja.) Alig néhányuknak jut viszont eszébe, hogy az esetek többségében csak saját magukat hibáztathatják, amiért valóban fölösleges kiadásokra kényszerülnek. Rosszul értelmezett gondolkodás, törődés, az áldozat-vállalásra való készség teremt néha olyan helyzeteket, amelyek indokolatlanul itél pénzkidadásokra kényszerítik — végül — valamilyen szülő. Egyikük megvesz mondjuk tíz sorsjegyet, mert tetszik, erre a másikat is megveszi, pedig fontosabb dologra szánta az árát. Azt hiszi, így gondolkodik szülőhöz méltón a gyerekéért.

A hátrányos helyzetű tanulókat — mert végül is elsősorban róluk van szó — a társadalom figyelme kísérel, sokoldalú segítségük a cél. Közös célunk, amelyért mindenkinek tenni kell. És nem — akarva, akaratlanul — ellene.

S. E.

Magyar-román tárgyalások

Szerdán a MEM-ben megkezdődött a magyar-román mezőgazdasági és élelmiszeripari munkacsoport ülése, amelyen az 1974. évi munka-

gyar küldöttséget Váncsa Jenő miniszterhelyettes, a román delegációt Ion Stanciu mezőgazdasági, élelmiszeripari és vizsgálati miniszterhelyettes vezeti.

A Kohó- és Gépipari Minisztérium a múlt években több intézkedést tett, hogy a belkereskedelemnek az eddiginél nagyobb arúalapja legyen. 1972-ben 9,5 milliárd, 1973-ban pedig 10 milliárd 346 millió forintért szállítottak különféle árukat. A forgalomnövekedés mintegy nyolcszázalékos. Továbbra is gondot fordítanak a korszerűsítésre, a termékek műszaki fejlesztésére, az idén több új cikkel jelentkeznek. Újdonság az univerzális szőnyeg- és padlópoló gép, a gázzal működő lakásfűtő készülék, rádió-magnó kombináció, az R-80-as hűtőszekrény.

A választék bővítésére a KGM-vállalatok a szocialista országokkal kooperációs kapcsolatokat, gyártásmegosztási megállapodásokat kötöttek, s különböző licenceket vásároltak. A tőkés or-

szágok közül egy NSZK-bei céggel megállapodtak: közösen gyártják a villanytűzhe-lyeket, a grillsütőket, a villanyvasalókat, s a páraelszívókat. Amerikai licenc alapján gyártják a teflonbevonatú alumínium edényeket, az automata mosógépet jugszláv kooperációban készí-tenek. Ezek a termékek versenyképesek a nyugat-európai cég hasonló gyártmányaival. Ezt — egyebek között a növekvő export is bizonyítja.

Március 8. és 17. között a KGM Technika Házában, Budapesten kiállításon mutatják be ezeket az új, tartós közszükségleti cikkeket, háztartási eszközöket, berendezéseket.